

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

менше 5% голосів у МВФ.

На наш погляд, формування нової фінансової архітектури слід розглядати значно ширше – не обмежуючись лише проблемами затвердження нових регуляторних процедур та вдосконалення механізму запобігання кризовим явищам. Світову економічну кризу все частіше розцінюють як типовий прояв процесу заміщення домінуючих технологічних устроїв, що періодично відбувається відповідно до ритму довгохвильових коливань світової економічної активності [1]. Тому формування нового технологічного устрою потребує нової форми організації капіталу.

Враховуючи це, заслуговує на увагу інша модель економічного розвитку, котру розглядають як альтернативу “Вашингтонському консенсусу” – “Пекінський консенсус” (назва належить Д.Рамо). Дослідження ефективності впровадження китайської моделі здійснюють у Таїланді, Бразилії, В’єтнамі. Досвід Китаю поширюється також в інших країнах Азії, Африки та Латинської Америки. У 2004 році Лондонський центр міжнародної політики опублікував доповідь під назвою “Пекінський консенсус”, у якій розкрито особливості цієї доктрини (рис. 1).

Важливими постулатами доктрини “Пекінського консенсусу” є підвищення частки ВВП, що перерозподіляється державою, та посилення державного контролю над великим приватним капіталом, хоча не виключається і приватно-державне партнерство. Частка державного сектору в провідних галузях економіки КНР становить: у видобувній – 80%; енергетиці – 75%; фінансовій та страховій сферах – 86%; послугах транспорту і зв’язку – 84%, у капіталі підприємств з іноземними інвестиціями – 65%.

“Пекінський консенсус” сприймається як доктрина економічної регіоналізації, що спричиняє створення кількох взаємодіючих і конкуруючих між собою регіональних груп, які формують фундамент сучасного багатополосного управління світовою економікою. Посилення ролі держави та міждержавних об’єднань є визначальною рисою доктрини “Пекінського консенсусу”. При цьому роль багатьох міжнародних фінансових організацій (СОТ, МВФ, Світовий банк тощо) стає другорядною. Зауважимо, що Китай сприймається як потенційний кандидат на створення нового фінансового центру на своїй території.

Висновки та пропозиції. Таким чином, формування нової фінансової архітектури як сукупності міжнародних стандартів і принципів функціонування фінансового сектору, а також засобів діагностики його ефективності посилює актуальність забезпечення необхідного рівня інтеграційних зв’язків національного фінансового сектору зі світовою фінансовою системою з метою підтримання власної фінансової стабільності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Глазьев С. Мировой экономический кризис как процесс замещения доминирующих технологических укладов // Вопросы экономики. – 2009. – № 3.
2. Ефременко, И.Н. Институциональные аспекты современной парадигмы мировой финансовой архитектуры / И.Н. Ефременко // Финансовая аналитика. – 2009. – №10 (22).
3. Науменкова С. Проблеми підтримки фінансового сектору в умовах світової кризи / С.Науменкова // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 6. – С. 12–18.
4. Науменкова С.В. Проблеми подолання негативного впливу глобальних диспропорцій та формування нового геофінансового механізму / Науменкова С.В., Міщенко С.В. // Фінанси України. – 2009. – № 3. – С. 23–36.
5. World Economic Situation and Perspectives 2009. – United Nations. – New York, 2009. – 160p // <http://www.un.org>.
6. Jeanne Olivier. Zettelmeyer Jeromin, Ostry Jonathan David A Theory of International Crisis Lending and IMF Conditionality //IMF Working Paper No. 08/236. – P.27. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2008/wp08236.pdf>

КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ТРАНСФЕРУ ЗНАНЬ

Медведкін Т.С., к.е.н., с.н.с. Інституту економіки промисловості НАН України, доцент кафедри «Міжнародна економіка», Донецький національний університет

Медведкін Т.С. Концепція створення національної системи трансферу знань.

В статті проаналізовано основні завдання створення концепції національної системи трансферу знань в контексті сучасного науково-технологічного співробітництва. Доведено, що подолання науково-технологічного відставання, перехід на інноваційний шлях розвитку мають ключове значення для успішної участі України в міжнародному науково-технологічному співробітництві, що неможливе без включення в глобальні і регіональні технологічні та фінансові потоки, без послідовної інтеграції на європейські ринки. У зв’язку з цим зростає потреба у виробленні довгострокової стратегії участі у формуванні глобального економічного і науково-технологічного простору, яка повинна стати органічною частиною загальнонаціональної стратегії соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: знання, трансфер знань, міжнародний трансфер знань, науково-технологічне співробітництво, інноваційний розвиток, національна економіка.

Медведкин Т.С. Концепция создания национальной системы трансфера знаний.

В статье проанализированы основные задачи создания концепции национальной системы трансфера знаний в контексте современного научно-технологического сотрудничества. Доказано, что преодоление научно-технологического отставания, переход на инновационный путь развития имеют ключевое значение для успешного участия Украины в международном научно-технологическом сотрудничестве, что невозможно без включения в глобальные и региональные технологические и финансовые потоки, без последовательной интеграции на европейские рынки. В связи с этим возрастает потребность в выработке долгосрочной стратегии участия в формировании глобального экономического и научно-технологического пространства, которая должна стать органической частью общенациональной стратегии социально-экономического развития.

Ключевые слова: знания, трансфер знаний, международный трансфер знаний, научно-технологическое сотрудничество, инновационное развитие, национальная экономика.

Medvedkin T.S. The concept of a national system of knowledge transfer.

In the article the basic tasks of creating the concept of a national system of knowledge transfer in the context of modern scientific and technological cooperation. It is proved that overcoming scientific and technological gap, the transition to innovative development are crucial to the success of Ukraine's participation in international scientific and technological cooperation, which is impossible without the inclusion of global and regional technology and financial flows, without a coherent integration of the European markets. In connection with this increasing need to develop a long-term strategy of participation in shaping the global economic and scientific and technological space, which will become an integral part of a national strategy for socio-economic development.

Keywords: knowledge, knowledge transfer, international transfer of knowledge, scientific and technological co-operation, innovation development, the national economy.

Постановка проблеми та актуальність теми дослідження. Сучасний етап характеризується масштабним накопиченням наукових знань і скороченням циклу їх застосування на практиці, що веде до частіших змін окремих моделей і цілих поколінь нової техніки. Знецінюючи значною мірою минулі досягнення, це в той же час відкриває потенційну можливість прориву у створенні і освоєнні новітніх технологій, просуванні на зовнішні ринки отриманих на їх основі продуктів, не повторюючи шляху, пройденого раніше іншими країнами.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Актуальними завданнями в цьому видаються обґрунтований вибір та всебічна підтримка пріоритетних напрямів науково-технологічного розвитку. Судячи з досвіду передових держав, безумовними пріоритетами інноваційного розвитку на сучасному етапі мають стати фундаментальна наука, в якій слід вести пошукові дослідження з максимально широкого фронту, а також освіта та охорона здоров'я, які визначають кадровий потенціал і життєздатність нації.

Ступінь вивченості проблеми дослідження. Питання формування економіки знань, особливостей властивого їй господарського механізму і механізму відтворення знання знайшли своє відображення в працях вітчизняних і зарубіжних вчених: О.Антипіної, В.Астахової, С.Архирєєва, І.Бузько, О.Варшавського, Ю.Васильчука, Е.Вільховченка, Г.Задорожного, Л.Едвінсона, К.Ерроу, В.Іноземцева, Р.Інглегарта, М.Кіма, Ф.Махлупа, М.Мелоуна, М.Пората, Н.Решера, Т.Сакайя, В.Семиноженка, В.Стьопіна, Е.Тоффлера, Л.Федулової, Ф.Фукуями, Г.Черніченка, А.Чухно та інших.

Мета дослідження полягає у визначенні основних завдань створення концепції національної системи трансферу знань в контексті сучасного науково-технологічного співробітництва.

Результати дослідження. Подолання науково-технологічного відставання, перехід на інноваційний шлях розвитку мають ключове значення для успішної участі України в міжнародному науково-технологічному співробітництві. Але в сучасних умовах перехід України на інноваційний шлях розвитку практично неможливий без включення в глобальні і регіональні технологічні та фінансові потоки, без послідовної інтеграції на європейські ринки. У зв'язку з цим зростає потреба у виробленні довгострокової стратегії участі у формуванні глобального економічного і науково-технологічного простору. Вона повинна стати органічною частиною загальнонаціональної стратегії соціально-економічного розвитку, націленої на всебічне сприяння вирішенню передбачених нею завдань шляхом використання можливостей міжнародного поділу праці в сферах науки і техніки, виробництва, торгівлі і фінансів.

Одним із головних стратегічних завдань України представляється поступова зміна профілю її міжнародної спеціалізації і диверсифікація експортного потенціалу за рахунок прискореного розвитку нової ресурсної бази у вигляді продуктів науково-технічної діяльності, наукомістких виробів і послуг.

У сучасних умовах українська стратегія повинна будуватись на основі гнучкого поєднання двох напрямків світового економічного розвитку. З одного боку, очевидна необхідність орієнтації на широке запозичення зарубіжних науково-технічних досягнень (не на шкоду вітчизняним розробкам). З іншого – стає ясно, що в сучасному світі неефективно намагатися в рівній мірі розвивати в країні всі напрямки науково-технічного прогресу. Міжнародний досвід і практика розвитку інформаційно-комунікаційного сектора в Україні показують, що раціональне використання іноземних технологій дозволяє істотно полегшити та прискорити технологічну реконструкцію національної економіки. Разом із тим орієнтація тільки на зарубіжні досягнення без розвитку власної дослідницької та освітньої бази прирікає країну на перманентне відставання від лідерів науково-технічного прогресу.

Що стосується конкретних технологічних пріоритетів, то їх, необхідно виявляти і періодично коригувати спільними зусиллями компетентних державних органів, провідних учених та представників бізнесу в залежності від перспективної значущості і реальних можливостей фінансування. У світі основні зусилля у сфері нових технологій зосереджені в даний час на декількох ключових напрямках, зокрема, нанотехнологіях, космічних дослідженнях, біотехнології, медицині, створенні нових джерел енергії та енергозбереження, розробки нових матеріалів, захисту природи та безпеці.

Надійні передумови для їх реалізації створює наявність в Україні розвинутої науково-освітньої системи, високотехнологічних науково-виробничих підприємств оборонної, авіакосмічної та атомної промисловості, а також ряду нещодавно виниклих фірм, що спеціалізуються в галузі інформаційно-комунікаційних та інших нових технологій. Однак, для реалізації обраних пріоритетів необхідне створення ефективних стимулів та фінансова підтримка з боку держави і бізнесу.

Важливо підвищити ефективність використання закупаваної техніки і технологій. Це можливо, якщо прийняти їх в якості вихідної бази для вітчизняних розробок. З цієї метою необхідно було б розширити практику укладання ліцензійних угод, які, крім економії валютних витрат, дозволяють отримати від продавця ноу-хау сприяння у вдосконаленні ліцензійної продукції, а також у її реалізації на зарубіжних ринках. Як свідчить світовий досвід, придбання іноземних ліцензій обходиться зазвичай втричі дешевше, ніж інвестиції у власні НДДКР.

Значні можливості для підвищення конкурентоспроможності українських підприємств та просування їх продукції на зовнішні ринки створює інвестиційне та виробничо-технологічне співробітництво з ЄС, а також спільне підприємництво з європейськими компаніями. Така співпраця здатна, як свідчить зарубіжний і вітчизняний досвід, прискорити перехід на сучасні методи виробництва та менеджменту, підвищити рівень культури господарської діяльності, налагодити випуск продукції за міжнародними стандартами. Безумовно, для такої перебудови потрібні великі капіталовкладення в розвиток науково-освітнього комплексу, оновлення матеріально-технічної бази промисловості, у створення нових наукоємних виробництв. Тому при створенні поглибленої ЗВТ саме інвестиційно-інноваційний фактор буде пріоритетним.

Залучення значного обсягу іноземних інвестицій вимагає реалізації послідовної стратегії України в цій сфері, координації дій органів влади та управління. Водночас необхідно створити ефективний механізм регулювання ПІІ на всіх стадіях їх здійснення. Однією з перешкод припливові прямих інвестицій, особливо відомих транснаціональних фірм, є надмірно високий рівень регулювання підприємницької діяльності державними органами всіх рівнів. Складність і тривалість отримання численних дозволів, ліцензій, сертифікатів значно утруднює інвестиційний процес у державі.

Отже, поліпшення інвестиційного клімату, і як наслідок, розвиток високотехнологічного експорту в Україні вимагає реалізації комплексу заходів, серед яких слід зазначити такі:

- розробка довгострокової політики держави щодо залучення ПІІ;
- створення інституційного механізму, спрямованого на залучення прямих інвестицій та регулювання діяльності зарубіжних компаній;
- забезпечення надійного правового захисту функціонування іноземних інвесторів;
- стабільність законодавчої системи та передбачуваність регулятивних заходів;
- прискорення ринкової трансформації економіки, подальше здійснення економічних реформ;
- зменшення рівня бюрократизації, боротьба з корупцією, дерегуляція підприємницької діяльності.

Національна програма залучення іноземних інвестицій в економіку України повинна чітко визначити галузеві механізми регулювання операцій європейських фірм у стратегічно важливих галузях. Вона має максимально заохочувати впровадження іноземними компаніями сучасної технології, передових методів управління, орієнтувати транснаціональні компанії на розвиток експортної діяльності та підвищення кваліфікації працівників.

Європейський досвід у сфері державного стимулювання зовнішньоторговельних операцій і просування національних виробництв і технологій на іноземних ринках свідчить, що першочерговими заходами підтримки та модернізації українського експортного потенціалу в умовах поглибленої ЗВТ, можуть стати:

- створення фонду фінансування інноваційної діяльності, який надаватиме методологічну, організаційну та фінансову підтримку інноваційним підприємствам на ранніх стадіях розвитку;
- сприяння розвитку венчурного інвестування – мереж приватних венчурних інвесторів (бізнес-ангелів) шляхом створення умов для інвестування в малі інноваційні підприємства;
- об'єднання зусиль центральних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо підтримки розвитку внутрішнього ринку шляхом залучення інвестицій;
- розширення можливостей в частині реалізації новітніх технологій у сфері освіти, медицини, соціального захисту та розвитку транзитного потенціалу України;
- перегляд існуючого пулу країн-експортерів ЄС та розширення їх переліку та об'ємів експорту;

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

- підтримка вітчизняного товаровиробника шляхом стимулювання експорту через систему товарних кредитів під гарантії іноземних держав;
 - запровадження механізму довгострокового кредитування інвестиційних проектів у пріоритетних напрямках економіки та забезпечення фінансових потреб підприємств і галузей, що мають обмежений доступ до ресурсів комерційних банків.
- Дослідження, що виконуються в Україні за ключовими напрямками шостого технологічного укладу, говорять про можливість його імплементації в рамках національної економіки, запропоновано концепцію створення національної системи трансферу знань (рис. 1).

Рис. 1. Стратегія розвитку національної системи трансферу знань

Реалізація зазначених пропозицій дозволить значно збільшити обсяг залучених інвестицій у вітчизняну економіку та її інноваційне оновлення, а також підвищити конкурентоспроможність економіки України та рівень життя її населення.

Отже, стимулювання інноваційного розвитку не може бути обмеженим лише точковим стимулюванням обраних тем досліджень чи розробок, а має бути спрямоване на створення умов для масового пошуку результативних шляхів технологічних змін і швидкої підтримки позитивних знахідок. Тому головними завданнями інноваційної політики держави є забезпечення збалансованої взаємодії наукового, технічного і виробничого потенціалів, розробка та впровадження механізму активізації інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва, поширення інновацій в усіх сферах національної економіки.

Висновки та пропозиції. Таким чином, основними важелями розвитку нової економіки знань у рамках 4-го інтеграційно-технологічного кластеру, до якого належить Україна, є Інтернет-технології та високотехнологічний товарний імпорт (розвиток реінжинірингових технологій, заснованих на декомпозиції імпортованих високотехнологічних товарів, стимулює формування власних знанняємних галузей, вихід яких на глобальний ринок знань сприятиме підвищенню конкурентоспроможності кластеру в новій економіці).

Задача побудови в Україні національної інноваційної сфери сприяла тому, що з'явилась гостра потреба у перегляді існуючих підходів до розвитку інноваційної діяльності, адаптації відомих, а при потребі й розробці нових принципів і механізмів комплексного інноваційного розвитку економіки, виходячи з існуючих внутрішніх та зовнішніх факторів.

Державна інноваційно-інвестиційна політика України є складовою частиною загальнодержавної економічної політики, яка спрямована на досягнення промисловістю якісно нового рівня розвитку, значного посилення промислового потенціалу держави, задоволення потреб населення, збільшення обсягів виробництва й підвищення конкурентоздатності продукції, тобто побудова та перехід на інноваційну модель розвитку. Говорячи про інноваційну економіку в цілому, необхідно розробити критерії, що характеризують рівень її інноваційного розвитку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Ляшенко В.І. Інтеграційні форми взаємодії в інноваційному ланцюжку: стан і перспективи розвитку в Україні / В.Ляшенко, І.Підоричева // *Економіка и управление* №5, 2-11. – С.25-35.
2. Медведкин Т.С. Концептуальные подходы к созданию стратегии национальной инновационной системы / Т. Медведкин // Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – Збірник наукових праць. Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2011. – Т.2. - С.11-17.
3. Поручник А. М. Інноваційний потенціал України та його реалізація в міжнародному науково-технічному співробітництві / Поручник А. М. // *Міжнародна економічна політика*. – № 1 – 2004. – С. 124–128.
4. Украина и ее регионы на пути к инновационному обществу. Монография: [в 4 т.] / [А.И. Амоша, И.П. Булеев, В.И. Дубницкий и др.]; под общ. ред. В.И. Дубницкого и И.П. Булева; НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. - Донецк: Юго-Восток, 2011. – 575с.
5. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку / [Д. Г. Лукьяненко, А. М. Поручник, Л. Л. Антонюк та ін.]; за аг. ред. Д. Г. Лукьяненка, А. М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2006. – 816 с.
6. Cherchye L. Constructing a knowledge economy composite indicator with imprecise data / L. Cherchye, W. Moesen, N. Rogge, T.vanPuyenbroeck // *Center for Economic Studies Discussion papers CES 09.15*, – 2009. – pp. 1-24.
7. Leydesdorff L. The knowledge-based economy: modeled, measured, simulated / L. Leydesdorff. – Boca Raton: Universal Publishers, 2006. – 392 p.